

Ա.ԶԳ.Ա.ՅԻՆ

Ազգային երեսփոխանական ժողովն երէկ իւր սովորական նիստն ըրաւ՝ ընդատենապետութեամբ մեծապատիւ Ռուսինեան էֆէնտիի։ Ատենը որոշեալ ժամէն աւելի ուշ բացուեցաւ այս անգամ, երեսփոխանաց շատերուն ներկայ չգտնուելուն, և ոմանց ուշ գալուն պատճառաւ։ Ս. Պատրիարքն ալ ներկայ չէր՝ ֆաղաքական ժողովն նիստ ունենալուն համար։

Ծանուցեալ, այսինքն թաղային մատակարարութեան խնդրովն զբաղելու ժամանակ չըլլալով՝ Ատենապետ էֆէնտին նախ քան զամենայն փութաց ժողովին հաղորդել Մամիկոնեան մեծապատիւ Միքայէլ էֆէնտիի մէկ հարցումն՝ որ է։

ՀԱՐՑՈՒՄ

Առ ֆաղաքական ժողովն Արքայի ժողովն

«Տաճիկ լրագրաց այն հրատարակութեանց դէմ՝ որոնք մեր ազգը կասկածելի, անհաւատարիմ և օտար թելադրութեանց գործիք ցցուցած էին «Բ. Դրան», վարչութիւնը ինչ ազգու միջոց գործածեց՝ սոյն հրատարակութեանց զրպարտիչ ստույգութիւնը հերքելու, և Հայոց ազգին առ Օսմանեան տէրութիւնն ունեցած անդրդուելի հաւատարմութիւնը արդարացունելու համար։

«Ստիպողական նկատելով սոյն խնդիրս՝ անյապաղ պատասխան կ'ընդրիմ»։
15 հոկտ. 1876 Միքայէլ Մ. Մամիկոնեան

Երեսփոխանաց ոմանք արգէն Մամիկոնեան էֆէնտիի այս հարցադիրը տեսած, և ձայնակցելով ստորագրած էին։ Եւտ ընթերցման գրոյն, բոլոր ներկայ եղողներն ալ ընդունեցին հարցման ստիպողականութիւնն ու կարևորութիւնը, և որոշուեցաւ յղել առ ֆաղաքական ժողովն։ Սակայն՝ որովհետեւ ֆաղաքական ժողովոյ կողմանէ ոչ ոք ներկայ էր, և վերի խորհրդարանը տակաւին գումարուած էին, հարցադիրն զրկուեցաւ, և հետեւեալ պատասխանն եկաւ։

«Ֆաղաքական ժողովն, ազգային երեսփոխանաց ոմանց մատուցած և պատուական դիւանիւ կողմէն մեզ հաղորդուած սոյն հարցադիրն՝ կ'փութայ պատասխանել, թէ մեր ազգին դարաւոր հաւատարմութեան դէմ՝ ծանր կերպով յարձակող տաճիկ լրագրոյ մը համար՝ վարչութիւնը ժամանակին պէտք եղած բոլորը Բ. Դրան մատուցած, և անոր արդիւնքն ալ տեսած է արդէն։

Ատենապետ Ս. Արքայի
Յովսէփ Պէյ-ճեան

Ազգային ժողովն բաւական գոհացում

ցիլ չտեսաւ այս պատասխանը՝ երեսփոխանք սկսան դիտողութիւններ ընել։ Կայտարարէին թէ Հայոց ազգին և ոչ մէկ անհատին մօքէն անգամ չանցնիր՝ օսմանեան պետութեան դէմ՝ անհաւատարմութեան որի է խորհուրդը։ Թէ՛ ազգային ժողովն իբրեւ օրինաւոր ներկայացուցիչ ընդհանուր Հայ ազգին՝ կը բողոքէ այս զրպարտութեանց և ստույգութեանց դէմ, և թէ՛ ազգը խնդիր մատուցանելու պէտք տեսած ատեն՝ ուղղակի իբրեւ ամենահարազատ որդի առ գործադրութեւ հայրն առ կայսերական կառավարութիւնն կ'ըմբռնէ։ Ինչպէս մինչև ցարդ այսպէս վարուած է, նոյնպէս և այժմ և յաւիտեան այսպէս պիտի վարուի։ Երեսփոխանաց մէկն ալ կառավարիչէր՝ Պատրիարքարանի կամ ազգային ժողովոյ կողմանէ բոլոր ազգային և օտար ազգի լրագրութեան միջոցաւ հրապարակային բողոք հրատարակել ընդդէմ զրպարտիչ ստույգութեանց։ Եւ դեռ խօսք ուղղուեց կային, սակայն ժամանակն անցած ըլլալով, ներկայ գտնուող երեսփոխանաց միաձայն հաւանութեամբն որոշուեցաւ՝ առաջիկայ նստին խնդրոց գլուխը անցունել այս խնդիրն «խնդիր հարցման Մամիկոնեան էֆէնտիի» ըսելով։ Նոյնպէս որոշուեցաւ ըստ առաջարկութեան և ըստ բաղձանաց համայն երեսփոխանաց՝ խնդրել ազգային վարչութեան, որ ինչպէս խոստացած է՝ իւր ներկայացուցիչն ունենայ ազգային ժողովոյ նիստերուն։

Եւ յորդ նիստը՝ երկու շաբաթէն պիտի գումարի։

Այս շաբթու Ատանայի ազգային ժողովոյն կողմանէ հեռագիր մը եկաւ Պատրիարքարան, որով կ'ձանուցանեն թէ Սոյ Մկրտիչ կաթողիկոսի անուան յիշատակութիւնը Սոյ եկեղեցեաց բազմոց մէջ արգէն դադարած է. և Ատանայի ժողովուրդն ալ այժմ կ'ապահովէ որ նորա յիշատակութիւնն այլևս չըլլայ եկեղեցւոյն մէջ։

Հեռագիրն ծանուցանելով զայս՝ խնդրեց Պատրիարքարանէն, որ անյապաղ անօրինութիւն մ'ըլլայ այս մասին, և յապաղմամբն մի՛ գուցէ ծանր հետեւանքներ տեղի ունենան։

Սոյ վիճակին մէջ տեղ տեղ կաթողիկոսին անուան յիշատակութեան դադարած ըլլալն կանխաւ ծանուցած եմք մեք։ Կանխաւ դիտողութիւն ըրած եմք նաև, թէ Սոյ կաթողիկոսէն բացատրութիւն ուզել հարկ է՝ ազգային ժողովոյ որոշմամբն Պատրիարքարանէն առինքն դրուած գրոյն պատասխանը մինչև ցարդ չտալուն, և ստորագրութիւնը Մկրտիչ . . . կիլիկիոյ՝ ըսելուն համար։

Կանխաւ, այո՛, այս ընդարձակ վիճակի ազգայնոց՝ կաթողիկոսին այս տարտամ ու անգործ կացութեան երեսէն կրած վնասուց վրայ դրած եմք։ Կկասկածիմք, թէ Պատրիարքարանի ծանր զբաղման պատճառ պիտի ըլլայ այս օրերս այս խնդիրը, քանի որ Սոյ Նիկողայոս եպիսկոպոս ալ Արմաշէն մայրաքաղաքս դարձած, և սկսած է դատաստան ու արդարութիւն պահանջել, և քանի որ թէ՛ մայրաքաղաքիս և թէ՛ մանաւանդ Սոյ վիճակին մէջ ունի բազմութիւն բարեկամներ ու պաշտպաններ։ Այսու ամենայնիւ, աւելորդ է ըսել, թէ ազգային վարչութեան անհրաժեշտ պարտքն է, ժամ յառաջ տնօրինել ինչ որ ժողովրդեան օգտակար է, ինչ որ կրնայ բարեկարգել Սոյ կաթողիկոսական աթոռն, և այժման տխուր ու ցաւալի վիճակէն փրկել։

Բ. Դրան դրաւոր ազգարարութեան վրայ, երէկ ֆաղաքական ժողովն իւր մէջէն Պոյաճեան Յովհաննէս էֆէնտին որոշեց՝ կայսերական կառավարութեան կողմանէ զրկուելիք քննչին հետ երթալ ներկայ գտնուել Եօզղատի կողմի անցից քննութեան։

Տիգրանակեցտի ֆաղաքական ժողովը հեռագրով խնդրեց Պատրիարքարանէն՝ որ վիճակին նորընտիր առաջնորդներ. Տ. Փիլիպպոս վարդապետի համար եպիսկոպոսական վկայագիր տրուի. և խոստացեր է առաջիկայ թղթատարով զրկել պէտք եղած հանրագիրը։

Աղթամարայ Ս. Կաթողիկոսն՝ իւր աթոռը, և Կրօնական ժողովոյ ատենապետ գեր. Տ. Խորէն վարդապետ՝ Ս. Էջմիածին կուղևորին այսօր մայրաքաղաքէս։

Վսեմ։ Առաքել պէյ Յ. Տատեան՝ Աստուածաշունչ Ս. Գրոց պատկերազարդ ընտիր մատեան մը և ծանրագին դիտակ մը (մեծայիշատակ Յովհաննէս պէյի անունը վրան քանդակեալ) Աղթամարայ Աթոռոյն ընծայեց է։

Տաճիկ և այլ լրագրաց մէջ երէկ հրատարակեալ պաշտօնական յայտարարութեան մը թարգմանութիւնն է՝ հետեւեալն։

«Մէճմուայը-Համալտիս, Արարատ և Հայրենիք անուն հայ լրագիրներն խաբանման պատժով պատժուեցան, նաև մակ մը հրատարակուած ըլլալուն պատճառաւ՝ զոր իբր թէ Տրապիզոնէն առեր են, և որով՝ Տրապիզոնի պաշտօնականաց վրայ կ'դնեն կայսերական հայ հպատակաց դէմ գործուած ինչ ինչ

« անօրէն գործեր : Կայսերական կառա-
« վարութիւնը՝ քանի մը հայ լրագիրներ,
« գաւառաց պաշտօնակալաց վրայ իրենց
« հրատարակած զրպարտութեանց հա-
« մար, այս անգամ ալ պատժելէն զատ՝
« փափաքած է երեւան հանել ստու-
« թիւներ հրատարակող լրագրատեղատաց
« ոմանց ռեստորանները : Հետեւեալը՝
« ըստ հրամանի բարձրագոյն մեծ Ե-
« պարքոսին, որոշուած է՝ յիշեալ լը-
« րագրաց արտօնատէրներն, Ալլատ-
« եան՝ Մարգարեան և Մելիքեան ա-
« նուն անձինքն, երկու քննիչ պաշտօ-
« նակալաց հետ, ճանապարհի ծախքը
« տրուելով, մօտեւ Տրապիզոն զրկել,
« և քննութիւն ընել ի ներկայութեան
« նոցին » :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տակաւին բանակցութիւնն ու խոր-
հրդակցութիւնը կշարունակէ՝ զինա-
դադարի ժամանակին չափն որոշելու հա-
մար : Բ. Դրան առաջարկուել է՝ վեց
շաբաթ որոշել փոխանակ վեց ամսոց, և
այս առաջարկութեան վրայ հինգշաբ-
թի օրը յատկապէս նախարարաց ժողով
գումարուել է, սակայն վերջնական ո-
րոշումը չէ տրուել, և ուրիշ նստի մը
մնացել է :

Կհաւատեն, թէ գլխաւորաբար Ռու-
սիա է որ կպնդէ վեց շաբաթու համար,
և ըստ Լա թիւրքիի՝ Գերմանիոյ և Իտա-
լիոյ կառավարութիւնք ալ Ռուսիոյ կը
հետեւին :

Հաւանական է, որ Իտալիա Ռուսիոյ
հետեւող տեսնուի, քանի որ վերջին օրերս
յաճախ լսուեցաւ, թէ Իտալիոյ ու Ռու-
սիոյ կառավարութեանց մէջ դաշնագրու-
թիւն մը կհաստատուի, և ըստ ոմանց՝ ար-
դէն հաստատուած է : Իսկ Գերմանիոյ
համար տակաւին հաւանականութեան
յայտնի նշան մը չերի իր : Թէև ամեն
կողմանէ Գերմանիոյ ընթացքը նրբազնին
դիտողութեան կառնուի, և անոր քա-
ղաքականութեան գաղափարաց խելամուտ
ըլլալու մեծ ջանք կայ. սակայն դեռ
այս գաղտնիքը երևան հանուած չէ :
Այսու ամենայնիւ մօտ են օրերը, որ
Գերմանիոյ քաղաքականութեան գոյնը
դուրս գայ. Գերմանիոյ՝ որ ինչպէս հան-
րածանօթ է՝ այժմ մեծ գիրք ունի և
կրնայ մեծ ազդեցութիւն ընել ո՛ր և է
խնդրոյ կարգադրութեան համար :

Այս պատճառաւ է, որ աշխարհի լը-
րագրութեան թագուհին եղող Լոնտոնի
Թայմզը, ըստ հեռագրոց, կհաւատայ
թէ Ռուսիա բոլորովին կերպարանափոխ
կըլլայ, եթէ Պիզմարգ ուզէ ակնարկ մը
արձակել դէպ ի նա : Տեսնենք, առա-
ջիկայ շաբթու Կիյով կայսրը Պէրլին կը
դառնայ, և հասարակաց խորհրդարանը
կբանայ : Այժմ ամեն ոք կյուսայ, թէ
Արևելեան խնդրոյն մէջ Գերմանիոյ կա-
ռավարութեան ունեցած և ունենալիք
ընթացից վրայ լոյս պիտի տայ կայսրը :

Մեծ ժողովներ պիտի ըլլան քանի մ'օ-
րէն նաև Լոնտոն և Փարիզ, թագուհի-
ւոյն ու Նախագահին ներկայութեամբ :
Հարկաւ այս ժողովներէն ալ կարևոր տե-
ղեկութիւններ դուրս պիտի գան՝ մեր
բնական երկրին խնդրոց վերայ :

Այս ամենուն հետ, դարձեալ այլևայլ

կողմերէ յոյսեր կ'այայտուին, թէ խնդի-
րը խաղաղութեամբ պիտի վերջանայ, և
Եւրոպա ընդհանուր կամ մասնաւոր պա-
տերազմի մը պատճառաւ չպիտի փնաս-
ուի :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի օրը բարձրաստիճան
կրօնականք (իւլէմա) օգոստոսական Սուլ-
թանին ներկայանալով՝ երկու բաղմա-
ստորագիր ուղերձ մատուցել են Նորին
կայսերական վեհափառութեան, որովք
չնորհակալութիւն կմատուցանեն՝ իրենց
կարգէն երկու անձանց կարգադրել ու
աստիճանազուրկ ըլլալով՝ աքսորուելուն
համար, որոնք ինչպէս յայտնի է՝ նոր
հաստատուելիք բարեկարգութեանց դէմ
էին և կ'ընային խռովութիւն հանել :

— Մայրաքաղաքիս ռուսական դես-
պանին միջոցաւ Աղեկսանդր կայսեր կող-
մանէ օգոստոսական Սուլթանին ուղղեալ
չնորհաւորական գրոյն կայսերական պա-
տասխանագիրը դեսպանին զրկուել, և
նա ալ իւր ներկայացման տեղեկագրոյն
հետ կայսեր ուղղել է Լիվաթիա անուն
շոգենաւով, որ կայսեր յատուկ է : Այս
շոգենաւուն հրամանատարին՝ երկրորդ
աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան տըր-
ուել է :

Կըսուի, թէ դեսպանը, այսօր երկ-
րորդ անգամ պիտի ներկայանայ օգոս-
տոսական Սուլթանին :

— Հրաժարեալ նախորդ Սուլթան
Մուրատայ ախտաւորութեան աստիճանը
անցեալին բժշկաց տեղեկագրով ծա-
նուցուած էր : Այս անգամ նորա ապա-
գայ վիճակին վրայ ալ հետագայ տեղե-
կագիրը տրուել է բժշկաց կողմանէ,
զոր ստորագրած են նաև անգղիական
գաղղիական՝ գերմանական և աւստրիա-
կան դեսպանատանց բժիշկներն ալ :

Աւստիկ, պատճէնը :

« Նախորդ Սուլթան Մուրատայենթա-
« կայ եղած ախտին վրայ անցեալ տեղեկագ-
« 20 թուականաւ տեղեկագրով մը ըստ
« մեր գաղտնութեան յայտնած էինք
« յարատեւ ըլլալը : Այժմ կ'յաւելուիք
« նաև, որ եթէ պատահի որ երկար
« ժամանակէ մը ետք բժշկուի ալ, չը
« կրնար դատողական զօրութիւնն և մը-
« տային կորոյն կատարելապէս ստա-
« նալ » :

— Իթիբհատ տաճիկ լրագիրն քանի
մ'օրէ հետէ յօդուածներ կհրատարակէ՝
նոր հաստատուելիք ազգային ժողովոյ
օգուտներն հասարակաց հաշակելու հա-
մար : Այս յօդուածներով կբացատրուին,
թէ այսուհետեւ արժանաւոր անձինք
պաշտօնի զուլս պիտի անցնին, և իրենց
գործոց համար պատասխանատու պի-
տի ըլլան, և ըն. և ըն. : Հինգշաբթի օրը
հրատարակած մէկ յօդուածովն այսպիսի
դիտողութիւններ ընելէն, և հաստատ-
ուելիք իրարեկարգութեանց ծրագրին
ինչ ինչ յօդուածներն հանդերձ բացատ-
րութեամբ նշանակելէն յետոյ, ծա-
նուցեալ հակառակորդաց դարձունելով
խօսքը՝ կըսէ, թէ « ինչ է ուղածինն.
« ինչպէս Ապտուլ-Ազիզի ժամանակ կտես-
« նուէր, վարչական գործոց անտեղեկ
« խառն փաշայի, զՍուլթան Մուսթաֆա
« Բ. Սուլթան Մուրատայ Դ. Ի օրդին
« կարծող Մահմուտ Նէտիմ փաշայի պէս

« անձինք եպարքոս ըլլան. — տասնապե-
« տի մը խումբի հրամայելու անկարող
« եղող Ֆուատ փաշայի պէս մէկուն զին-
« ուորական գործոց նախարարութիւն
« տրուի. — երկթի մակուկի մը կառավա-
« րութեան անձեռնհաս Հագգը փաշա-
« յի՝ ծովային գործոց նախարարութիւն
« յանձնուի. — անունը գրել չգիտցող
« թմրած մարդ մը՝ գայմապամութեան,
« միւլթսարըֆութեան, և թերևս կու-
« սակալութեան պաշտօնի՝ բարձրանայ » :

— Գարատաղի կողմը վիրաւորուելով
մեռնող Ֆէրիդ Մուսթաֆա ճէլալէտին
փաշա՝ մահուանէն քիչ մը յառաջ հե-
տեւալ հեռագիրը քաշել է բարձրագոյն
տիւ մեծ Եպարքոսին : — Այս աւուր
« յարձակման ժամանակ վիրաւորուած ըլ-
« լալով՝ հիւանդանոցն եմ. զաւակս նախ
« Աստուծոյ և ապա օգոստոսական Սուլ-
« թանին կ'յանձնեմ » :

Նորին վեհափառութեան ներկայաց-
ուել է այս հեռագիրն, և անշուշտ ասոր
վրայ է, որ Ֆէրիդութեան ամբողջ ամ-
սականը բնտանեացն համար սահմանուե-
ցաւ, ինչպէս արդէն ծանուցած եմք :

— Տիփսիսի օսմանեան հիւպատոս Պէհ-
ճէթ էֆէնտի տունը գիշեր ատեն խումբ
մը մարդիկ մտնելով՝ զինքն ու ընտանիքը
սպաննած ըլլալը ծանուցած են նոյն կող-
մերէն եկած հեռագիրը : Ռուսիոյ կա-
ռավարութիւնը անմիջապէս ձերբակա-
լելով ոճրագործներն՝ պէտք եղած մի-
ջոյններն ի գործ դնել ձեռնարկել է :

Սպանեալ հիւպատոսը Ֆէնէրի յունաց
երևելի բնտանեաց մէկուն կվերաբերի.
չատ տարիներ Սիրիոյ մէջ թարգմանի
պաշտօն վարել է, և ի վերջոյ Բաշիտ
փաշայի հետ մայրաքաղաքս գալով՝ Տըվ-
իսիսի հիւպատոս անուանուել է :

Սպանեալ հիւպատոսին բուն անունը
Գօթաքի է, 45 տարեկան, Պէյօղուի
թաղապետ Գօթաքի էֆէնտի քեռոր-
դին, և 3 որդուով արի մ'է եղեր ա-
մուսինը, որ սպանութեան դէպքէն 2
օր առաջ դարձել է մայրաքաղաքս,
իւր ազգականաց հետ տեսութեան ե-
կած ըլլալով :

Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօ-
նատան կողմանէ յատկապէս պաշտօնա-
կալ մը զրկուելով Բեդրասպուրկի օսմ.
դեսպանատունը, Աղեկսանդր կայսեր
ցաւն յայտնուել է՝ հիւպատոսին սպան-
ման համար, և ծանուցուել է թէ ազ-
դու հրամաններ տրուած են ոճրագործ-
ները ձերբակալելու և խստիւ պատժե-
լու համար :

— Պոմպայէն առ Իթիբհատ գրուած
նամակէ մը կիմանամք թէ, առ այժմ
Հնդկաստանի մէջ 15000 լիրայի չափ հան-
գանակութիւն եղեր է, և յոյս կայ թէ՝
չատ մեծ գումար մը պիտի գոյանայ, ի
նպատակ զինուորական ծախուց կայսե-
րական կառավարութեան :

— Մօտեւ Օտէսայէն խումբ մը հրէ-
այք մայրաքաղաքս պիտի գաղմեն : Սո-
քա իրենց ապրուստն հայթայթելու հա-
մար հոն գործ չունենալով՝ հարցուցեր
են տեղւոյս հրէայ երևելեաց թէ գաղ-
թականութիւնը կ'յաջողի, և գոհացու-
ցիչ պատասխան բնութենած ըլլալով՝ որո-
շել են տեղափոխել :

— Մարսիլիոյ մէջ ընկերութիւն մը կը
կազմուի, Ասիոյ մէջ գտնուած ածխային

և ուրիշ հանքերն բանեցունելու նպատակաւ: Ներկայ վիճակն անցնելուն պէս ընկերութեան կողմանէ մարդիկ պիտի դանմայրաքաղաքս՝ արտօնութիւն խընդրելու համար:

— Լուր կար, թէ Բէշթի համալսարանի ուսանողը տեղւոյն օւմանեան հիւպատոսարանին առջև համակրութեան ցոյցեր ընել կ'պատրաստուին:

Ի վերջոյ իմացուեցաւ, թէ կառավարութիւնը յորդորեր է ետ կենալ այս պիտի ցոյցերէ, որոնք չեն կրնար օգուտ մ'ընծայել:

Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեսպանը՝ որ Միտլի էր՝ դարձաւ:

— Օտէսայէն 700 իտալացի կամաւորք Սերվիա անցեր են:

— 150 Ձերքէս մայրաքաղաքս դարձեր են՝ պատերազմին ասպարէզէն:

— Գարատաղիներէն գերի բռնուած Օսման փաշա՝ այժմ Բակուղա կ'գտնուի եղեր, քովը չորս գարատաղիք ըլլալով:

— Օգոստոսիա Սուլթանը՝ ձիերով մէկտեղ կառք մը ընծայեր է բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին:

— Իզմիրի առջև խարսխեալ օտար նաւուց զօրականն՝ օրը 2000 լիրայի չափ գումար մը ծախք կ'ընեն եղեր:

— Նախորդ Սուլթանին կանանցի վերատեսուէ թօփալ Սիւլէյման էֆէնտի Եգիպտոս, և Տէրվիշ էֆէնտի՝ Պաղտատ աքսորուեր են:

— Թղթատարութեան և հեռագրութեան պաշտօնատան ժողովոյն անդամ կարգեցաւ՝ Պօլոյ թղթատարութեան նախորդ վերատեսուէ Լէպիպ էֆէնտի:

— Մայրաքաղաքիս պարսիկ դեսպանը երկու օր յառաջ մասնաւոր կերպիւ Օգոստոսիա Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ:

— Երվապետ Հոպարթ փաշա մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ՝ միջերկրական ծովու մնացեալ նաւատորմին հրամանատարութեան համար:

— Ջինուորական գործոց պաշտօնատան գիւններէն շատը սեպտեմբերէն սկսեր են՝ իրենց ամսականաց 100ին 10ը թողուլ, ի նպաստ զինուորական պիտոյից:

— Ի նպաստ զինուորական ծախուց հանգանակեալ դրամին գումարն՝ 319 հաղար 957 լիրայի հասած էր քանի մ'օր յառաջ:

— Գարատաղի կողմը գտնուող Շաքիր փաշա՝ որ վերջին պատերազմի մը մէջ յաղթող հանգիսացեր էր, մայրաքաղաքս դառնալու վրայ է եղեր:

— Սուլթան Սէլիմ Գ. ի օրով կայսերական պալատը մտնող, մեծ համարման արժանի եղող, 120 տարեկան տիկին մը (Պէղմը-ձիհան Գալֆա) մեռաւ:

— Սերվիոյ գլխաւոր նախարարն Ձերնայէֆի բանակատեղին գացեր է, համոզելու համար որ թագաւորական տիտղոսը ետ առնուի:

— Վիեննայի լրագրաց մէկը գրեր է, Բուխարայ թմթանօդածիգ զօրաց կազմ ու պատրաստ ըլլալ, և բոլոր բանակին Գանուբի գծին վրայ զետեղուիլը:

— Օգոստոսիա Սուլթանը երէկ ցերեկային աղօթքը ֆընտըգլըի մզկիթին մէջ ընելէն յետոյ, իւր յատուկ շոգե-

նաւովը վոսքորի կողմը շրջագայելու ելաւ:

— Կըսուի, թէ Ռուսիոյ զինուորական նախարարն գաղտնի հրաման զրկեր է Սերվիա գտնուող ռուս հրամանատարաց, որ իրենց գունդերուն գլուխը դառնան:

— Լէվընթ Հէրբլտ՝ իբրև ստուգութեան կարօտ լուր հրատարակած է, գարատաղեաց կողմանէ պաշարեալ Մէտուէ բերդին այս անգամ անձնատուր եղած ըլլալը:

— Վեցերորդ բանակին հրամանատարք, զօրականք և գիւնը՝ իրենց մէկմէկ ամսականք, 881 հաղար զրուշ, նուիրեր են ի նպաստ զինուորական ծախուց:

— Սերվիոյ իշխանութիւնը նկատելով, որ ռուս զինուորականք Պէլկրատի մէջ անկարգութիւններ կ'ընեն, և ասոնց համար ամեն կողմանէ դանդատներ կ'ընեն, քաղաքին ոստիկանութեան տեսչութիւնը ռուս զօրապետի մը յանձներ է:

— Պէրլինէն Լոնտոն թայմզին գրեր են, թէ այս օրերս Ռուսիայէն ամեն օր 500 կամաւոր Սերվիա կանցնին: Մեր ընդունած մէկ մասնաւոր նամակն ալ կ'հաստատէ զայս՝ գրելով թէ « Ռուսիա, չէն մարդիկ մըջիւնի պէս Սերվիա կ'թափին »:

— Նախորդ թերթով ծանուցինք, թէ չիլին ըսուած անգղիական դրամին կեղծը շրջաբերութեան հանուած է: Այս անգամ, առ ի զգուշութիւն հասարակաց, հարկ կ'համարմք յաւելուլ, թէ դրամանեղք՝ գատեղ իւղցի, յոյն չը՝ բըռնուեր է, և չէթէ միայն Շիլինի, այլ քառորդ և ամբողջ Մէճիտիյէի և Գուշուի կեղծը կ'չինեն եղեր:

— Բակուղայէն գրեր են, թէ Գարատաղի կողմը մինչև ցարդ եղած պատերազմաց մէջ գարատաղիք և ո'չ մէկ գերի, և ո'չ մէկ վիրաւոր և սպանեալ չեն թողեր: Վիրաւորները կ'չալկեն կտանին, գերի բռնուելու վիճակի մէջ զբռնուողն ինքզինքը կ'սպաննէ, և սպանեալները կ'տոր կ'տոր ընելով պարկերուն մէջ կ'դնեն կերթան եղեր:

— Երեքշաբթի գիշեր Ձընտան և Օտուէն-գափուսիի մէջ տեղը եղած ատաղձի խանութներէն 30ը յանկարծ փլեր են, բայց գիշեր ըլլալուն պատճառաւ բարեաղգարար մօրդոյ մնաս չէ եղեր: Իթթիհատ կգրէ, թէ կանխաւ իմացուելով ասոնց նորոգութեան պէտքը՝ քանիցս ծանուցուեր է քաղաքապետութեան սակայն պէտք եղած քննութիւնն ու նորոգութեան հրամանն ուշանալով՝ այս դէպքին պատճառ եղեր է:

— Վերջին Բամազան ամսոյն հինգերորդ օրը Թաշքէօփրիի գիւղերէն Օրթալը գիւղին տաճրկները մզկիթը գտնուած ատենին 9-10 զինեալ անձինք մզկիթին դուռը երթալով, պահանջեր են որ ներսը գտնուող Մուսթաֆա էֆէնտին, Հաճի Գօղաֆ, և Աալի անուշով երկու անձինքն իրենց յանձնեն: Ժողովուրդը վախցեր և յանձներ է. աւաղակաց մէկ քանին մզկիթին դուռը հսկեր են, որպէսզի դուրս մարդ չիլնէ. և միւսներն առնելով յիշեալ անձինքն՝ տուններն տարեր, ունելի տաքցունելով, նոցա մարմնոյն կո-

խեր, և տանջանօք իմանալով նոցա ստացուածոց տեղը՝ զամենքն ալ կողոպտեր գացեր են: Այս դէպքը կառավարութիւնը լսելով՝ իսկոյն խուզարկութեան ելեր և 8 հօգի ձերբակալեր է:

— Ղալաթիոյ երեւելի սեղանաւորներէն և վաճառականներէն ոմանք հինգշաբթի օրը Բ. Դուռը բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին հետ տեսնուեր են, ի ներկայութեան երումտից նախարարին:

— Թուրուսի զինուորական գործոց նախարար Բիւսթէմ փաշա ալ չորեքշաբթի օրը Օգոստոսիա Սուլթանին ներկայանալով՝ Թուրուսի պէյին շնորհաւորական ուղերձը մատոյց, և Նորին վեհափառութեան կողմանէ սիրով ընդունուելով՝ առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ:

Ճէնովա գտնուող հեյլէնք՝ 200 Շասթօ հրացան գնելով՝ Թուրուստան զբերեր են:

— 5000 ի չափ սպանիացիք այս օրերս Հուով երթալով՝ Պապին ներկայացեր, և ընծաներ մատուցեր են:

— Ներկայ տարւոյս սկիզբէն մինչև սեպտեմբերի վերջը, 117 միլիոն 323 հաղար ֆրանգի ապրանք օտար երկիրներ գացեր են Գաղղիայէն:

— Կըսեն, թէ Օտէսայի մէջ ընկերութիւն մը կազմուեր է, անգղիական վաճառք եղող օր'ևէ բան չգործածելու նպատակաւ:

— Բեդրսպուրկի բժշկական վարժարանի ուսանողք այս տարի որոշեալ ժամանակէն յառաջ քննութեան ենթարկուելով՝ զօրաց քով շրկուեր են:

— Թուրուստանի թագաւորին համար կըսուէր թէ, վիեննայէն Աթէնք պիտի դառնայ, բայց այժմ զրոյց կ'այ թէ Լիվաթիա Ռուսաց կայսեր տեսութեան կերթայ:

— Սպանիոյ մէջ քանի մը զօրապետք ձերբակալուեր են, խուլվայող շարժմանց մէջ տեսնուելուն պատճառաւ: Այս երկրին ժողովրդեան մէջ դարձեալ խռովութեան նշաններ կ'երևին:

Ի վերջոյ հեռագիր մը ծանուցած է՝ ձերբակալուց 166 հօգի ըլլալը, և մէջերնին 16 զօրապետ գտնուիլը:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Հոկտեմբեր 15

Քօնստիտէ	12-27
Սօսիթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգլ. լիր.	2-16
Քրէտի » » Օսմ. »	2-15
Ներկաթուղեաց » ֆր.	55,25
Թրամուէյ Օսմ. լիր.	90-
1865ի փոխառութիւն ֆր.	66-
1865ի » »	67
1869ի » »	58
1872ի » »	20-

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100 էն

Մէճիտիյէ	103-8	Րուսիոյ բօլ	88-20
Մէթալիք	107-20	Գաղղ. լիր	87-37
Պղինձ	142-20	Անգլ. »	110-28
Թղթադրամ	113-	Գրիմից	51-20

ՕՐԱՅՈՅՑ ՊԱՐԶ

1 8 7 7

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՅՕՐԻՆ ԵԱԼ

ՅԵՔԵՔ՝ ԳԵՆԵՅԵ ԽՈՒՄԵՆԷ

Որ նորաձոյլ մաքուր և ընտիր գրերով տպեալ, կ'գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով՝ ի գին 60 փարա:

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍԻՐԻ

Միթրոփիցա վէ Եէնի փաղար ֆրր-
գալարընըն ումուրը նազլիյէի ասքէրի-
յէսինտէ այլըրըն օլարագ մէքարի հայ-
վանաթը իսթիխտամընա լիւզում կէօ-
րիւնտիկինտէն կէչէնէրտէ տիկէր ֆրր-
գալար իշուն իսթիճար օլւնտուղը կիպի
մէգքիւր ֆրրգալարըն ումուրը նազլիյէ-
սինի քէնտու հայվանաթը իլէ իյթա իթ-
մէք վէ օլթարաֆա կիթմէք իւզրէ թա-
լիպ օլան էսհապը հայվանաթըն չէնտ
կիւն զարֆընտա Տարը Շուրայի ասքէ-
րիյէ կէլմէլէրի :

1876 թ շրինի էվվէ 12

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ իշին էրզաք անպա-
ընա պիր սէնէ զարֆընտա լուզումի օ-
լան իւզ գրքը պին քըյէ սօզանըն պա-
հաը մաքպուզ սէնէտի վիրուտինտէ
մէթալիք Եանի քայիմէ օլարաք պէր
վէճհի փէչին նիզամիյէ խազինէսինտէն
վէրիլմէք շարթի իլէ պէհէր իւզ քըյէսի
քըրք Եէտի պուչուք զրուչա թալիպի
էօհաէսինտէ օլուպ թըշրինի էվվէլը բու-
մինին օն տօքուզընճը սալի կիւնիւ քա-
րարը գաթիսի վէրիլմէք ինտէն՝ իթա
իթմէյէ թալիպ օլանլարըն Եէվմի մէգ-
քիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլ-
մէլէրի :

13 թ շրինի էվվէ 1876

Պապը Սէրասքէրի

Գալըն պանտօն թէնէքէսի, ատէտ
Եիրմի պէշ պին, պէհէր ատէտի պէշ
պուչուգ զրուչ :

Ինճէ պանտօն թէնէքէսի ատէտ օն
իւչ պին, պէհէր ատէտի պէշ զրուչ :

Ասաքիրի շահանէ Սարահհանէ վէ
էլալիսէ անպարլարընա լուզումի օլան
պալտաէ մաւրաքքամ իքի գալէմ թէ-
նէքէնին պահաը մաքպուզ թարիխ-
լէրինտէն իթիպարէն՝ օթուզ պիր կիւն
միւրուրինտէ մէթալիք Եանի գայիմէ
օլարագ վէրիլմէք իւզրէ ֆիյաթը մու-
րագգամէլէրի իլէ թալիպիլէրի էօհտէ-
լէրինտէ օլուպ՝ թըշրինի էվվէլը բու-
մին օն սէքիզինճի փաղար իրթէսի կիւ-
նիւ գաւարը գաթիսի վիրիլմէք կինտէն
իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն Եէվ-
մի մէգքիւրտէ Տարը շուրայի ասքէրիյէ
կէլմէլէրի :

13 թ շրինի էվվէ 1876

Պապը Սէրասքէրի

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՊԱՏԿԵՐԶԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԸ-
ՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵԼԷՄԱՔ Մ. ԷՆԲՈՒՆԻՃԵԱՆԻ,
Ուսեալ 'ի ֆարիզ ի վարժարան գեղարուես-
տից . — Բերայ, Էյրի սօքաք թիւ 16, Թաք-
սիմի աղբիւրին քովի նոր բացուած փողոցի ուղ-
ղութեան մէջ, կամաւելի զիւրութեան համար
պէտք է զիմն թարալ պաշի ճատտէսին թիւ
47, թիւթիւնճի հազարէթ աղայի խանութը եւ
անկէց տեղեկանալ :

Սոյն գործարանին մէջ կ'աւանդուին պատկեր-
հանութեան (Բէթիլու) եւ գծագրութեան
(տէսէն) ամէն ճիւղերը :

Պատկերհանութեան ճիւղին մէջ կ'աւանդ-
ուին նախ մէկ կամ երկու գոյնով (օքսիճոն
նուառ) կամ (օտէօքսիճոն), զիւղածութեան
(ֆիլիւն), տեսարանագծութեան (բէլլագ) եւ
ծաղկագծութեան օրինակութիւններ, գաճէ
արձաններ օրինակութիւն, օրինակութիւն ըստ

բնութեան (տարաէ նաթիւն), իւղաներկ գու-
նաւոր պատկերներ օրինակութիւն մէկ կամ
եր'ու գոյնով, օրինակութիւն իւղաներկ ըն-
տիր պատկերներէ ամէն գոյնով, օրինակութիւն
կենդանի բնութեան (նաթիւն վիվանդ) նախ
մէկ կամ երկու գոյնով եւ ապա ամէն գոյնով
կրթութիւն շարժմանց կենդանի բնութիւնէ
(մուլըման տ'աթիւնաթիւն) եւ բաղադրու-
թիւն (քոնքոլիսիօն) ամէն գոյնով, ընդ օրինա-
կութիւն օրինական (բէնսքէքթիլ) : Խընդրողաց
մանրանկար (մինեաթիւն) ալ կ'աւանդուի փը-
ղուկի վրայ, նմանապէս Բաթիլու եւ ջրաներկ
(աքուառէլ) :

Վերագրեալները աւանդուած միջոցին ի պա-
հանլըն հարկին մարգակաղմական, երկրա-
չափական եւ զանազան գիտութիւններէ ծա-
նօթութիւններ ալ կը տրուին, որոնք խիստ
կարեւորութիւն ունին պատկերհանութեան
մէջ :

Գծագրութեան ճիւղին մէջ պիտի աւանդուին
նախ գործնական երկրաչափական ձեւերու գի-
տութիւնը եւ կրթութիւնը, յետոյ կրթութեան
զարգանկարի օրինակութեանց, մատիտով եւ
թանաքով (անքոն տը շին), ուղիղ եւ կոր գծե-
րով բաղադրութիւն (գօնպինլըօն տէ լինը
տուաթ է տէ սիրքօնֆէրանա) ջրաներկով Էւլէ,
Այս գասին մէջն է ամէն արհեստի մէջ գոր-
ծածուած կանոնաւոր ձեւերուն ուսումը : ձար-
տարապետական գծերու գիտութիւնը եւ կրթ-
ութիւնը, ճարտարապետական չորս հիմնա-
կան օրէնքները, մատիտով եւ չինի մելանով
եւ կրթութիւն զարգացածութեան մելանով,
չափադիտական լուսոյ եւ ստուերի օրէնքներուն
գիտութիւնը եւ կրթութիւնը ջրաներկով (լալի),
եւ ընդ օրինակութիւն գծական (բէնսքէք թիլ
լինէլէն) :

Վերագրեալները կ'աւանդուին սոյն գործարա-
նին մէջ մինչեւ մէկ աշակերտ ալ ըլլայ :

Մուտքին պայմաններուն համար պէտք է
գործարանատէրը Մ. Տէլէմաքը տեսնել որ կը
գտնուի առ այժմ իւր գործարանը բշ մինչեւ
ժամը տաճկական 5, դշ. ամբողջ օրը ուրբաթ
եւ կիրակի մինչեւ 5 :

Գործարանը այն տանը մէջ է ուր կը բնակի
Տէլէմաք իւր ընտանեօքը, ուսանողուհիներ ալ
կընդունուին պէտք եղած պայմաններով :

Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՅ

ԳԻՇԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՅԱՐՄԱՇ

Անցեալ օգոստ. ամսոյ 18րդ օրն վարժարա-
նիս արձակուրդի օրերն աւարտեալ ըլլալով՝
աշակերտներն զարձած են և արդէն դասուց
աւանդումն իսկ սկսուած է :

Այն ծնողաց կամ որբերու խնամակալ մար-
դասէր բարեբարաց որ իրենց զաւակները կամ
որբը վարժարանիս խնամոց յանձնել կուզեն կը
յայտարարեմք թէ՝

Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԵՑ զիշերօթեայ վարժարանս
յուռաջագէ՞մ վարժարաններու մեթոտով 'կանո-
նաւորեալ խիստ բարեկարգ վարժարան մ'է :

Կ. Պայէն և այլ քաղաքներէ փոքր ինչ հե-
ռաւորութիւնը թէեւ ոմանց համար անհաճոյ
թուի, սակայն կերպ մը բարիքէ ծնողաց աչ-
քէն և զբօսալից վայրերէ հեռի անփոփ և ան-
զրաղ մտօք միայն ուսման պարագիւր կողմանէ :
Ուսմանց տեսակներուն ամենը, նկարչու-
թեան ամեն ճիւղերը և լեզուներէն երեք մի-
այն, հայերէն, գաղղիերէն և տաճկերէն կա-
ւանդուին, բայց ոչ բնաւ վեր լիւրոյ կամ
թերի :

Ամեն ուսանելի առարկայից համար, ընտիր
և յաջողակ դասատուներ կան :

Աշակերտաց կեանքն և առողջութիւնը խը-
նամով պահպանելու համար վարժարանս իւր
մէջ յատկապէս մշտնջենաւոր բժիշկ կ'պահէ
վիպեալ և յաջողակ, և բաւականաչափ գեղա-
րան :

Աշակերտին տարեկան թոշակն է 52 լիրա
օսմանեան որոյ մէջ են, երթևեկութեանց թըղ-
թատարութեանց և սովորական ազանդեաց
ծախքէն զատ, ուրիշ բոլոր ծախքերը :

Արձակուրդի կամ պարագայ օրերը բոլոր
տարին միայն մէկ ամիս է և ո'չ բնաւ աւելի :

Միշտ բաց է և բաց պիտի մնայ վարժա-
րանս, որ ատեն որ ուզեն՝ աղատ են ծնողք

կամ բարերարք իրենց զաւակները կամ սաները
տալու :

Որոնք որ աշակերտ պիտի զրկեն մեզ՝ պէտք
է կամ Պօլիս Փուշլ լրագրոյ արտօնատէր մեծ.
Համբարձում էֆ. Ալաճահեանի հետ տեսնուին
(Ալաճա-Համամ Խանը Խալիլ թիւ 19) և կամ
հոս մեզի հետ թղթակցին :

1876 սեպտ. 1

Խորէն Եպիսկ.

Ի վանս 2. Ս. Աստուածածնի վ. Արմաշու.

յԱրմաշ

Հայերէն և Գաղղիերէն լեզուաց
Հմուտ վարժուհի մը պատրաստ է մայ-
րաքաղաքիս կամ գաւառաց վարժարա-
նաց մէկուն մէջ աշխատիլ :

Մեր գրասենեակէն կըտրուի աւելի
տեղեկութիւն :

PILULES HOLLOWAY

ԳԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է այն զեղահատը, նաև ջղային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը
լնէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափառ-
ութեանց հետքերը : Սրտի և երկամանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ : Իւր զեղական մեծ ազդեցու-
թեամբ սրտախառնութիւն, կուժուութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
գիւրքը կըգեցնու :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պալսամական յատկու-
թեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին
կամ նոր թուրաւոր վէրքեր, ունեցք, քաղց-
կեղ (շիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան.
օգտակար է նաև հարրախի, հագի, սրտի
բարտխման, մանաւանդ օգտաւ (եկ) ըսուած
հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սորանա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ի'նչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը զիմագրաւէ :

Այս զեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն զեղափաճանքներու քով, և
մասնաւորապէս Պահճէ-Գալիու Թաշ Խանի կող-
մէր Պ. Գասապեանի գեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի :

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տղթոր Հոլլուէ Ի Նոտտն Օքըսֆորտ
փողոց թիւ 555 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1.—Փուշլը 2ՈՐԵԲԵՇԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը
կը հրատարակուի :

2.—Տարեկան բաժանորդագինէ է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա-
ռաց համար :

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի :

4.—Տեղագին ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5.—Հատը 40 փարսյ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրափաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով :

6.—Մանուցման տողը 3 զրուչ է մէկ
անգամի համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի
անգամներու համար :

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճահեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ Խան միջին յարկ
թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՆԻԱՆ

ՏՊԱԳԻՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Իրգա փաղա խան քիւ 3